

Než k nám přijde Mikuláš...

*Kdo to klope? Bílý pán. Mikuláš dnes přišel k nám.
Anděl a čert přišli s ním, zjistit, jestli nezlobím...*

Svatý Mikuláš (6. prosince)

Legenda

Postava Mikuláše je historicky doložena. Původní podoba jména je Nicolaos (z řečtiny). Narodil se v křesťanské rodině kolem roku 280 v maloasijském městě Patari. Byl velmi zbožný a dobrotivý. Jeho strýc, patarský biskup, ho již v mládí vysvětil za kněze. Po smrti rodičů rozdal svůj majetek chudým a vydal se do Palestiny.

Stal se biskupem. O této skutečnosti se traduje legenda. V době, když putoval do Palestiny, ve městě Myra (Malá Asie) zemřel biskup. Nebylo vhodného nástupce, proto tamní lidé volbu ponechali boží vůli. Měl se jím stát ten kněz, který jako první vstoupí do chrámu. Tím vyvoleným byl Mikuláš.

V té době, začátkem 4. století, byli křesťané v oblasti Malé Asie krutě pronásledováni. Také Mikuláš musel vytrpět mučení a věznění. Své víry se však nevzdal. Po roce 313 bylo křesťanství v tomto kraji zlegalizováno a Mikuláš se opět ujal své funkce.

Z jeho života se vypráví spousta příběhů o jeho mravních hodnotách. Jeho nejoslavovanější vlastností byla štědrost. Dokladem toho je například příběh jednoho kupce, který se zadlužil tak, že jediným východiskem bylo prodat své tři dcery do nevěstince. Mikuláš, který se to dověděl, však tajně během tří nocí vhazoval do ložnice děvčat peníze, které jejich otce vykoupily z dluhů.

Zbožný a příkladný život Mikuláše způsobil, že ho lidé začali uctívat a prohlásili ho za svatého. Jeho kult se rozšířil z krajů na Balkáně až do východní Evropy, zejména mezi slovanské národy. K největšímu uctívání došlo v 8. století v Rusku, kde se stal patronem země. Později jeho slávu přinesli do Evropy západní normandští námořníci, jichž byl ochráncem. Oslavování tohoto světce je u nás datováno od 13.–14. století. Postupem času se stal patronem mnoha profesí.

Pro jeho štědrost ho milovaly také děti. Vystupoval jako jejich ochránce před nemocemi a neštěstím. V předvečer jeho svátku se již mnoho generací těší na jeho štědré nadělování.

Lidové Mikulášské obchůzky

Bývalo zvykem, že příchod Mikuláše a jeho družiny několik dní předem ohlašovalo hlasité práskání dlouhými pasteveckými biči. Chlapci s scházivali v místě, kde se měl Mikuláš spustit z nebe po zlaté nebo červené pentli. Čím více se blížil tento den, tím silnější a hlasitější bylo práskání.

Když se koncem listopadu po západu slunce ukázalo rudé nebe, říkávalo se, že Mikuláš peče pro děti dobroty a andělé mu přikládají do pece.

Původní oslava svátku svatého Mikuláše měla podobu rozpustilého průvodu různých masek (podobných jako při masopustu). Postupem času ale zbyly pouze postavy Mikuláše, Anděla a Čerta. Mikuláš býval vždy jeden, zato v jeho doprovodu mohlo být několik andělů a především čertů.

Postava Mikuláše bývala většinou oblečena v červeném rouchu, přes které byla přehozena jakási bílá halena bez rukávů s červeným křížem na břiše. Někdy byl oděv jen bílý s červeným křížem na břiše a podobal se biskupskému rouchu. Na hlavě míval špičatou biskupskou čepici (bílou nebo červenou) s křesťanským křížem a v ruce držel biskupskou hůl se zatočeným horním koncem, tzv. berlu, která byla znakem jeho úřadu. Většinou mu nechyběl bílý plnovous, který mu dodával na moudrosti a váženosti. Na zádech nosil nůši, v níž měl dárky pro děti. Vystupoval důstojně a dobrácky.

Jeho pomocník Anděl míval dlouhé šaty nebo přehoz, ale vždy byl bílý. Na hlavě míval čelenku s hvězdou. Samozřejmě nesměla chybět křídla. Anděl se nezapojoval do řádění a bujarého veselí, to obstarával Čert.

Postavu Čerta symbolizovaly huňatý kožich, rohy, dlouhý vypláznutý jazyk, začernalé tváře, ocas, řetěz, někdy metla nebo trojzubé vidle a samozřejmě pytel na zlobivé děti. Musel působil strašidelně a odpudivě.

Družina chodila od domu k domu a měla za úkol odměnit sladkostmi, ovocem, ořechy a drobnými dárky poslušné děti. Těm dětem, které své rodiče trápily, měla nahnat strach a vynutit od nich slib, že už budou hodnější. Tito zlobivci samozřejmě k ponaučení dostali metlou od čerta a v nadílce našli jako symboly zlobivosti brambory, řepu a uhlí. Ať už zlobivé či hodné, všechny děti musely Mikulášovi přeříkat modlitbičku.

Současná tradice a nadělování

Podoba hlavních aktérů je i v dnešní době stejná. V jiných zemích ovšem mívají jinou podobu, ale i jméno. V Americe a Velké Británii Mikulášovi říkají Santa Claus, v Rusku Děda Mráz, ve Francii pére Noel.

Mikulášské nadělování je jednou z nejrozšířenějších tradic u nás. Smysl těchto obchůzek zůstal stejný – obdarovat a udělat radost dětem a někdy být tak trochu výchovnou metodou pro ty, s nimiž si rodiče nevědí mnohdy rady. Účinné je to samozřejmě jen do té doby, než přestanou na Mikuláše věřit.

Pranostiky

Na svatého Mikuláše už je zima celá naše.

Svatý Mikuláš splachuje břehy (pršívá).

O svatém Mikuláši snížek často prší.

Napije-li se na Mikuláše pták z koleje,
nenapije se kůň tři měsíce z řeky.

Prší-li na Mikuláše nebo padá sníh,
bude příští rok hodně hrachu.

Když na Mikuláše prší,
zima hodně lidí zkruší.

Básničky o Mikuláši, andělich a čertech

„Už se těším andílku,
na vánoční nadílku.
Chci být hodný moc a moc,
vydržím to do Vánoc.
Potom zase maminko,
začnu zlobit malinko.“

„Vzduch je plný andělíčků,
třpytí se a křídly šumí,
každý zpívá haleluja,
krásně, jak jen anděl umí.“

„Anděl seděl na obláčku,
čáry máry čaroval.
Vyčaroval Mikuláše,
moc se z toho radoval.
Pozor na to milé děti,
čarování není žert.
Něco se mu nepovedlo,
a tak přibyl ještě čert.“

„Mikuláš ztratil plášť,
Mikuláška sukni,
hledali, nenašli,
byli oba smutní.“

„Mikuláši, Mikuláši,
sníh se na tvé vousy snáší,
bílé vousy, bílý plášť,
copak pro nás máš?“

„Leze z pekla, leze čert,
a to není žádný žert.
Po světě se rozhlíží
a zlobidla vyhlíží.“

„Říkají mi čertíček,
vyplazuji jazýček.
Na hlavě dva růžky mám,
k čemu, to já nevím sám.
Rameno mi pytel zdobí,
na děti, co hodně zlobí.
Do peklíčka hop a skok,
přijdu zase příští rok.“

„Není lepší na tom světě,
jako čertům v pekle,
ve dne v noci přikládají
a sedí si v teple.“

Děti se v tomto období učí

- ✪ rozlišovat dobro a zlo
- ✪ vyhledávat informace a pracovat s nimi
- ✪ rozlišovat protiklady (hodný x zlý, čistý x špinavý, smutný x veselý)
- ✪ rozvíjet fantazii a představivost
- ✪ orientovat se v hodnotách
- ✪ rozvíjet a zpřesňovat smyslové vnímání
- ✪ rozvíjet řečový projev, obohacovat slovní zásobu
- ✪ rozvíjet pohybové schopnosti a dovednosti
- ✪ rozvíjet praktické dovednosti a tvořivost

Otázky pro děti:

- Jak vypadá čert (má rohy, ocas, kopyta, řetěz, pytel, je chlupatý, špinavý..)
- Jak vypadá anděl (má křídla, svatozář, bílé šaty, je čistý, hodný..)
- Kde je můžeme najít?
- Bojí se čert něčeho? (peří, kříže)
- Jaké to asi je být čertem, andělem? Kým bych chtěl být a proč?
- Můžou čerti pomáhat lidem? (trestají zlobu, špatné chování..)
- Kdo je Mikuláš a proč nás obdarovává?

Logopedické cvičení motivované čertíky

- dechové cvičení (nádech nosem, zadržení, výdech ústy)
 - čertíkům je zima na kopýtko tak si je dechem zahřívají
 - čertíci si rozdělávají oheň a musí ho pořádně rozfoukat
- artikulační cvičení
 - zahrajeme si na čertíky a děláme *bl-bl-bl-bl, bla, bla,..*
 - usměvavý x zamračený čertík (střídání úsměvu x mračení)
 - rychle vyplazujeme jazyk ven, ze strany na stranu
 - zřetelně vyslovujeme:
V lese leží dříví, odnést ho je dřina, čert po práci dřímá
- hlasové cvičení - zpíváme ble ble na melodii známé písničky

Grafomotorika: Anděl

Předkreslete dětem na větší papír anděla (jedním tahem - hlava, šaty, na závěr křídla)
Děti si anděla nejprve několikrát obtáhnou prstem - zápěstí je uvolněné.
Poté přejdeme k tužce - dbáme na správný úchop.

Cíl = uvolnění zápěstí, koordinace pohybu

Čertovský řetěz

Chceš mít řetěz jako čert?

Vezmi černý a červený papír,
stříhej proužek za proužkem, ne abys je ztratil.
Každý proužek pevně slep lepidlem dost tuhým,
nežli slepíš další pruh, provleč ho tím prvním.
Zdá se ti to složité? Každý dělá chyby.
Vidíš čertík radost má, řetěz se mu líbí.

Cíl = jemná motorika, zručnost, trpělivost

Tvořivá činnost: Zápich do květináče

Základem této činnosti je ohýbání papíru – tzv. harmonika. Budete potřebovat špejle, barevné papíry, nůžky, lepidlo, fixy.
Předškoláci si procvičí jemnou motoriku.

Hmatová hra: Co se skrývá v Mikulášově pytli?

- připravíme si pytel a do něho dáme několik hraček
- s dětmi se nejprve podíváme jaké hračky v pytli jsou a následně děti se zavázanýma očima sahají do pytle a pomocí hmatu určují, kterou hračku vybrali
- obměna: hračky vysypeme a přikryjeme kusem látky, dítě se nedívá a my některou hračku odebereme. Děti musí poznat, která z hraček chybí. Můžeme odebrat i několik hraček najednou

Pohybová hra: Mikuláš, Anděl a Čert

- děti běhají po místnosti a na signál (tlesknutí) zastaví a provedou cvik dle předem stanovených pravidel, např. pokud řekneme čert, lehnou si na záda. Jakmile tleskneme znovu, děti opět běží
- tlesknutí je pro děti signálem, že mají zastavit a provést pohyb podle toho, které slovo jsme řekli, např.:
 - **mikuláš** = stoj na jedné noze
 - **čert** = leh na záda
 - **anděl** = turecký sed

Hra ve dvojici: Šlapaná

- dvojice stojí čelem proti sobě, drží se za ruce. Každý z dvojice se snaží šlápnout druhému na „kopyto“ a zároveň uhýbat svýma nohama.

Cvičení motivované čerty

- *jak se čerti v pekle povalují, tak se potřebují protáhnout*
(stoj na špičkách, ruce a celé tělo jde vzhůru, uvolnění)
- *při protahování čert uslyšel zvoneček. To už se blíží Mikuláš s andělem*
(stoj spatný, ruce spojené nad hlavou, hlavou kýváme na pravou a levou stranu)
- *čertík je ale pěkný nezbeda, tak chtěl zkusit udělat veliký zvon*
(stoj spatný, ruce spojené nad hlavou, úklony trupu doprava a doleva)
- *při tom zvonění si čert vzpomněl na anděla a zachtělo se mu létat*
(turecký sed, narovnaná záda, kmitání koleny nahoru a dolů)
- *moc mu to ale nešlo, tak si sedl a protože ho svrběla kopýtko tak si je musel podrbat*
(sed rozkročný, narovnaná záda, rukama se dotýkáme pravé špičky nohy, levé..)
- *když byl unavený, lehl si na záda a hrál si s bramborou*
(leh, roztažené ruce - podáváme si bramboru z jedné ruky do druhé)
- *po náročném dni si potřeboval odpočinout, až usnul*
(leh, ruce podél těla, odpočíváme, relaxujeme)

Pohybová hra (obměna hry „Hlava, ramena, kolena, palce)

Zpíváme na melodii známe písně a ukazujeme (rohy = hlava, kožichy = ramena, kopyta = chodidla, ocas = zadek), postupně zrychlujeme.

JAK SE POZNÁ ČERT

ROHY, KOŽICHY, KOPYTA

*úprava písně Hlava, ramena
slova dětská tvořivost*

Mírně rychle

Ro - hy, ko - ži - chy, ko - py - ta, o - cas,
ko - py - ta, o - cas, ko - py - ta, o - cas.
Ro - hy, ko - ži - chy, ko - py - ta, o - cas,
ja - zyk, bra - da, u - ši, nos.

Básnička s pohybem

OTVÍREJTE, ČERTI, VRATA

JAK TO CHODÍ V PEKLE

*Otvírejte, čerti, vrata,
jdem se mrknout na čert'ata.*

*Čertí kluci, čertí holky
mají rádi černé vdolky.*

*Je tu teplo, teplíčko,
je to peklo, peklíčko!*

dětská tvořivost

Až si básničku osvojíme, můžeme využít pohyb (min 4 osoby)

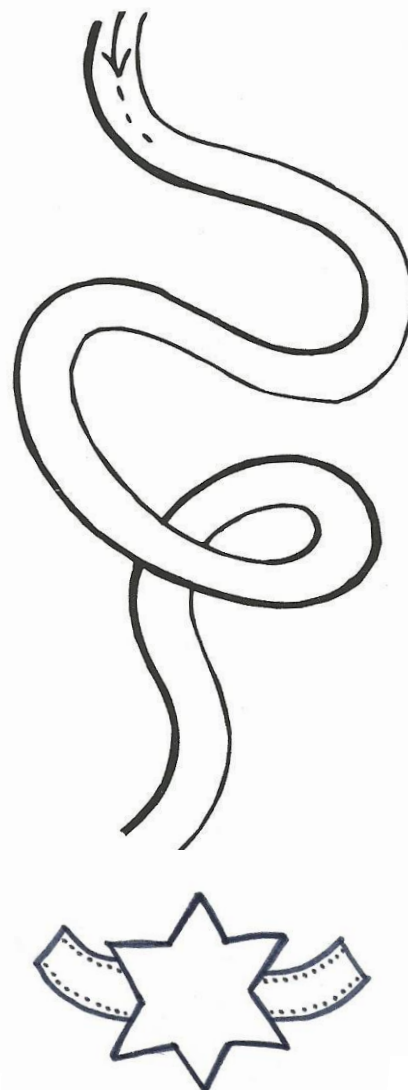
Základní postavení: těsný kruh, držíme se za ruce

- 1) *Otvírejte čerti vrata,*
jdem se mrknout na čert'ata - pomalu couváme dozadu a zvětšujeme kruh
- 2) *Čertí kluci, čertí holky* - zastavíme, pustíme se a ukazujeme na kluky, na holky
- 3) *mají rádi černé vdolky* - tleskání s otáčením dlaní (jako bychom dělali vdolky)
- 4) *Je tu teplo, teplíčko* – opět se chytíme za ruce a přibližujeme se k sobě
- 5) *Je to peklo, peklíčko* – těsný kruh, držíme se za ruce, dupeme

Kudy, tudy cestička...

Nejprve cesty obtáhni prstem ve směru šipek, potom porovnej jejich délku a vybarvi je:

NEJDELŠÍ bude MODRÁ
KRÁTKÁ bude ŽLUTÁ
DLOUHÁ bude ZELENÁ

Čert, Anděl, Mikuláš - přepiš jednotlivá slova

(vytleskej - kolikrát si tleskl/a? Urči hlásku na začátku/ na konci slova)

Č E R T

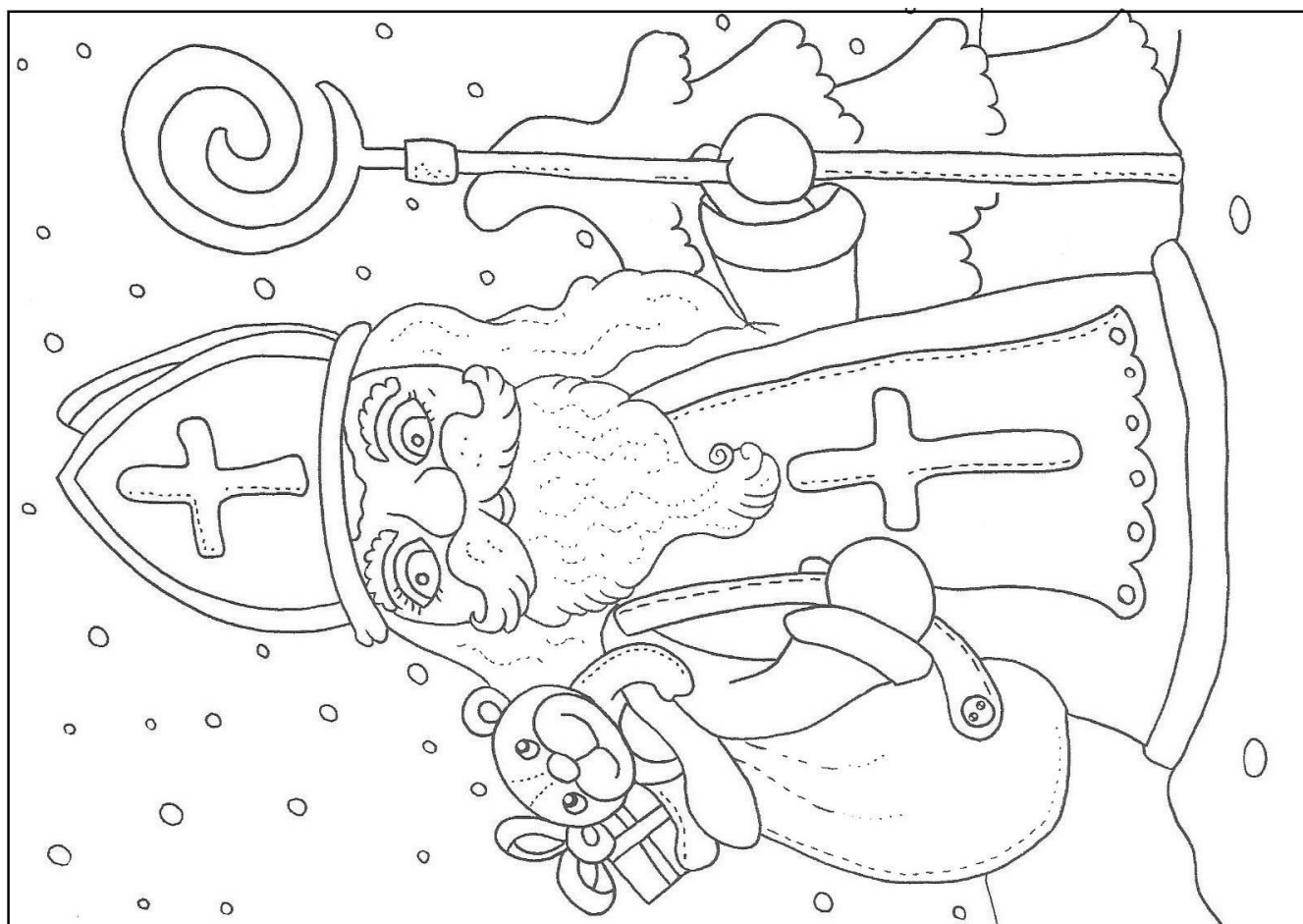
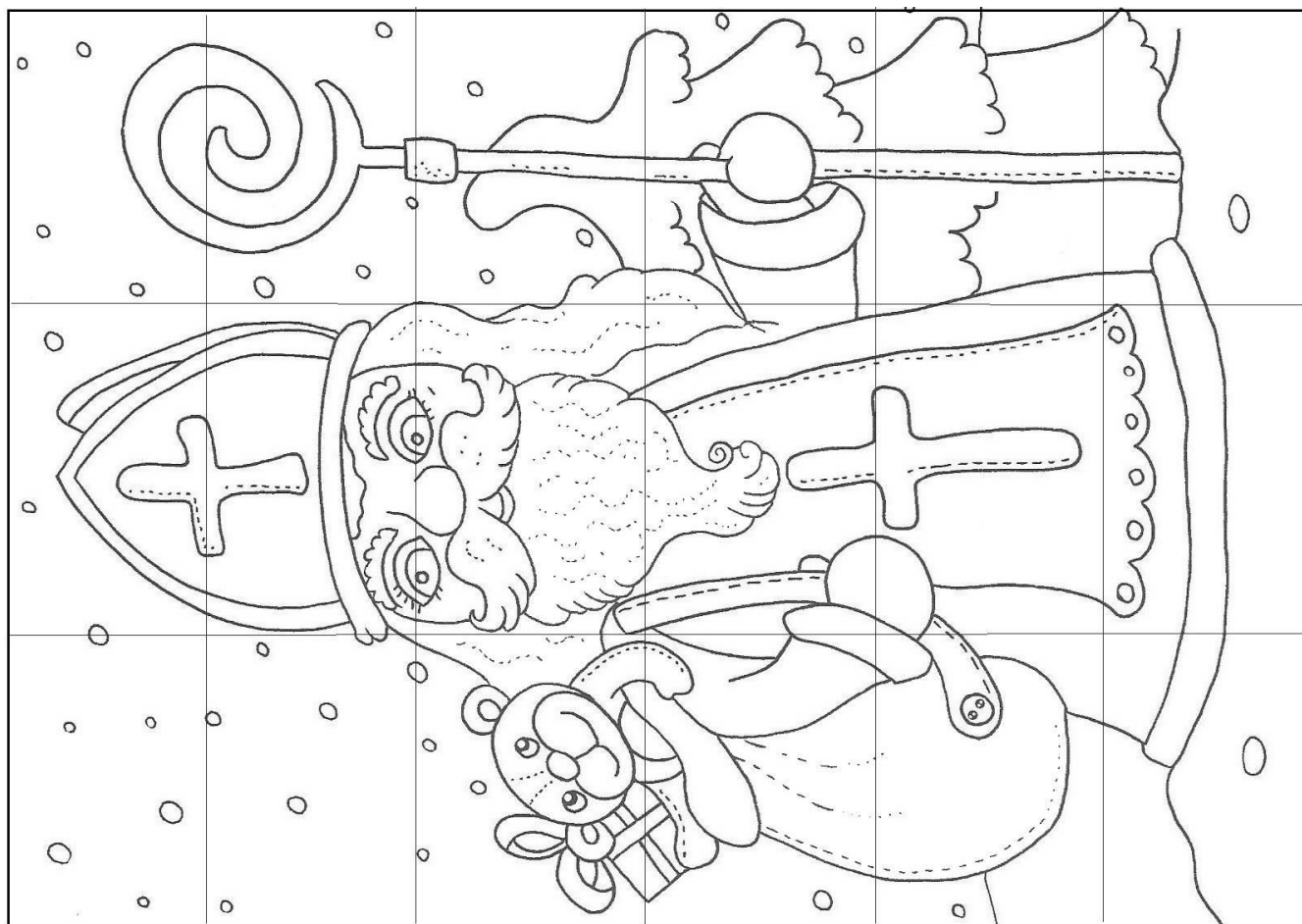

A N D Ě L

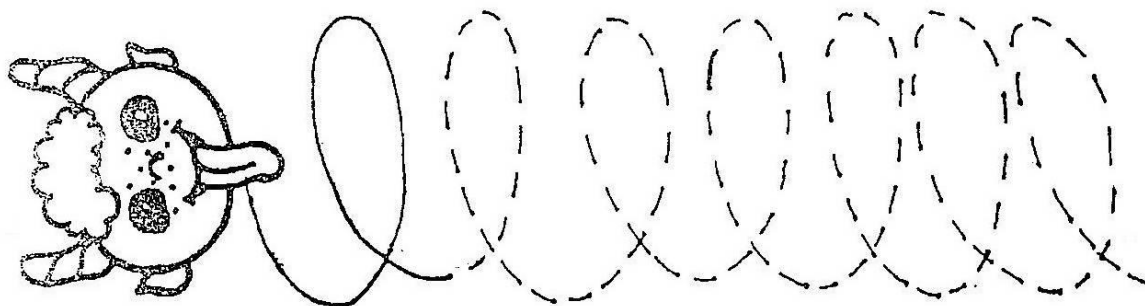
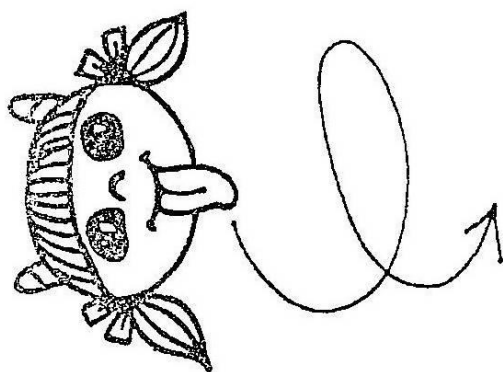
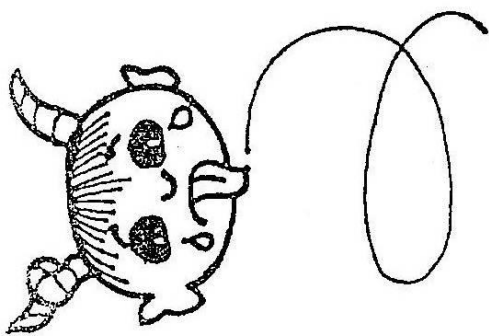
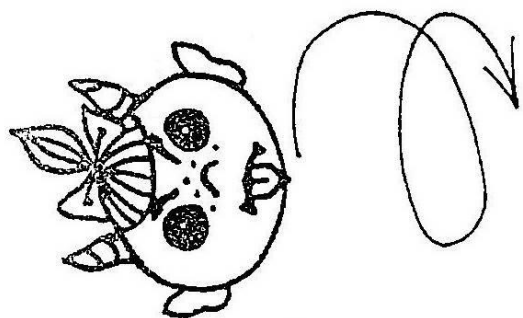

M I K U L Á Š

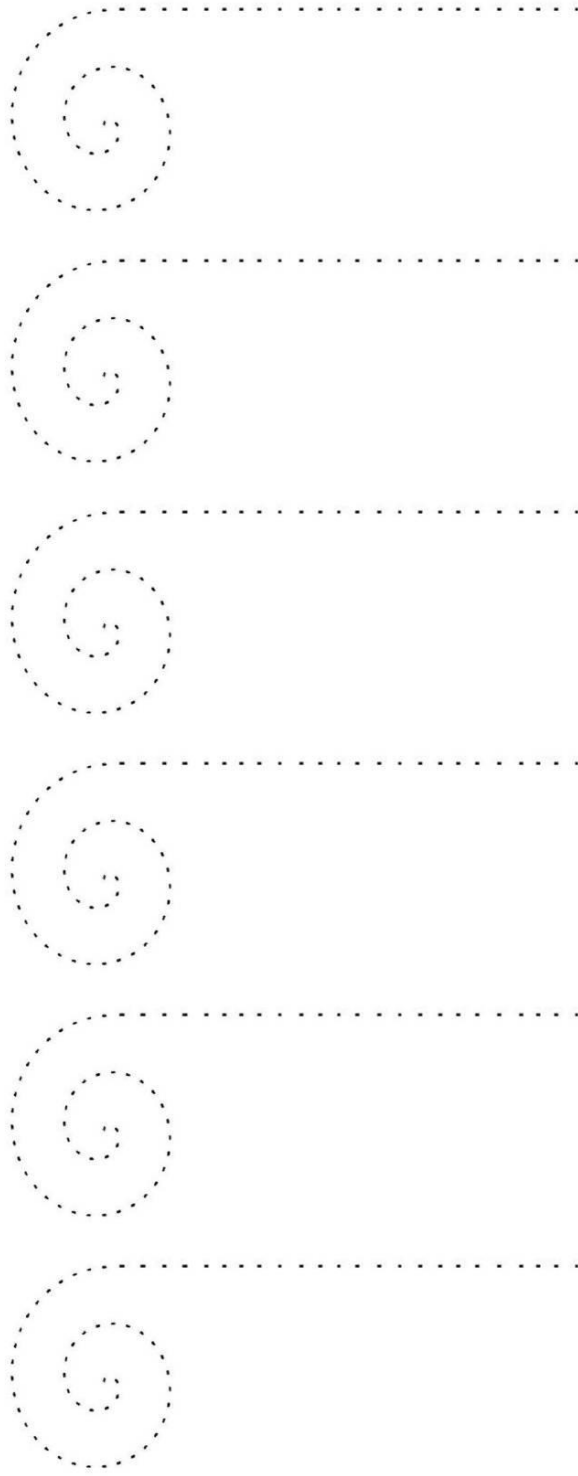
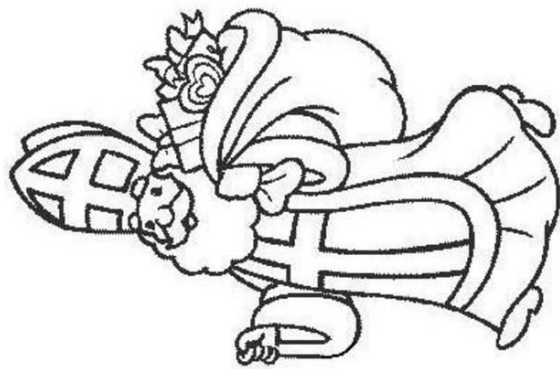
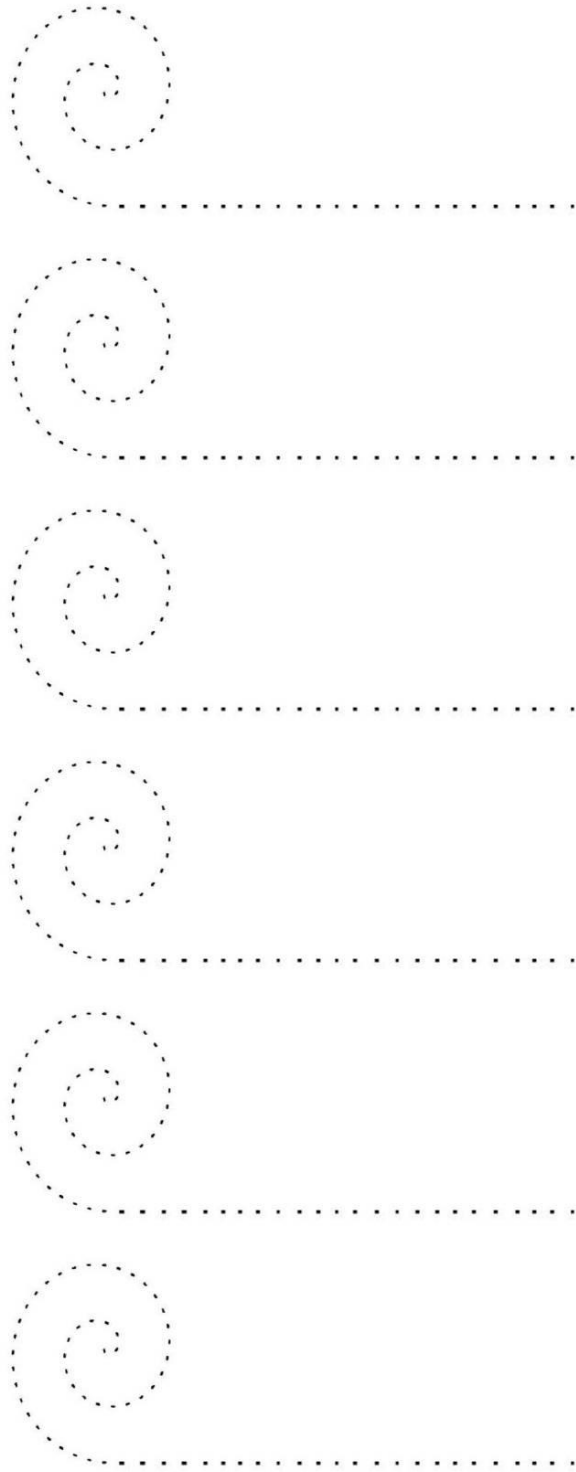
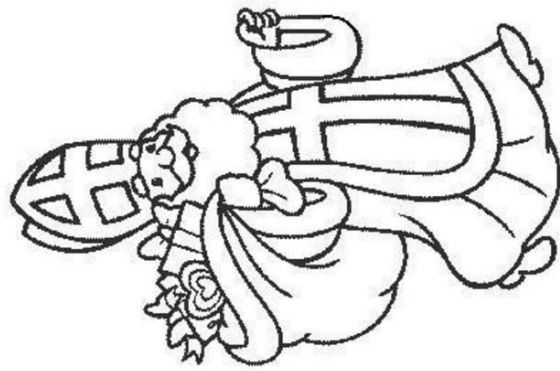
Puzzle Mikuláš - vystřihni a sestav dle předlohy

Ententýky, dva špalíky, čert chytil dva uličníky,
co maminku zlobili, v pekle budou za chvíli.

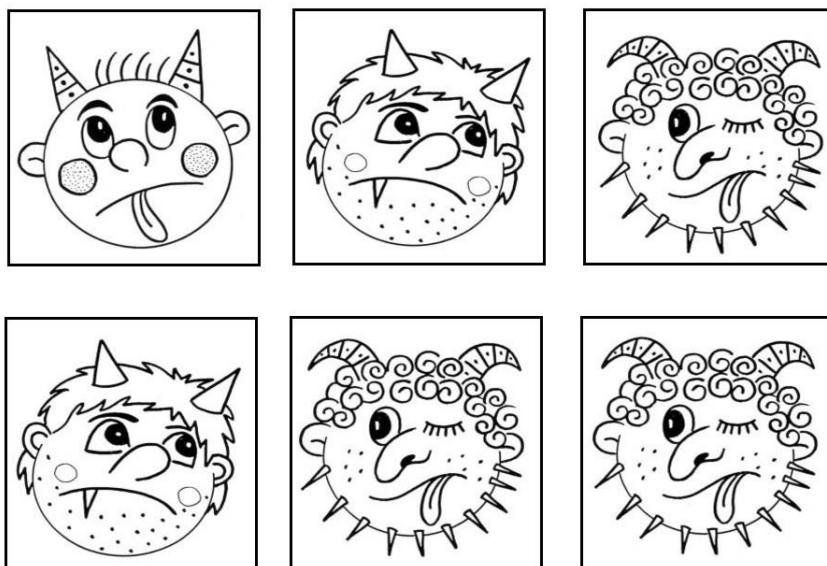
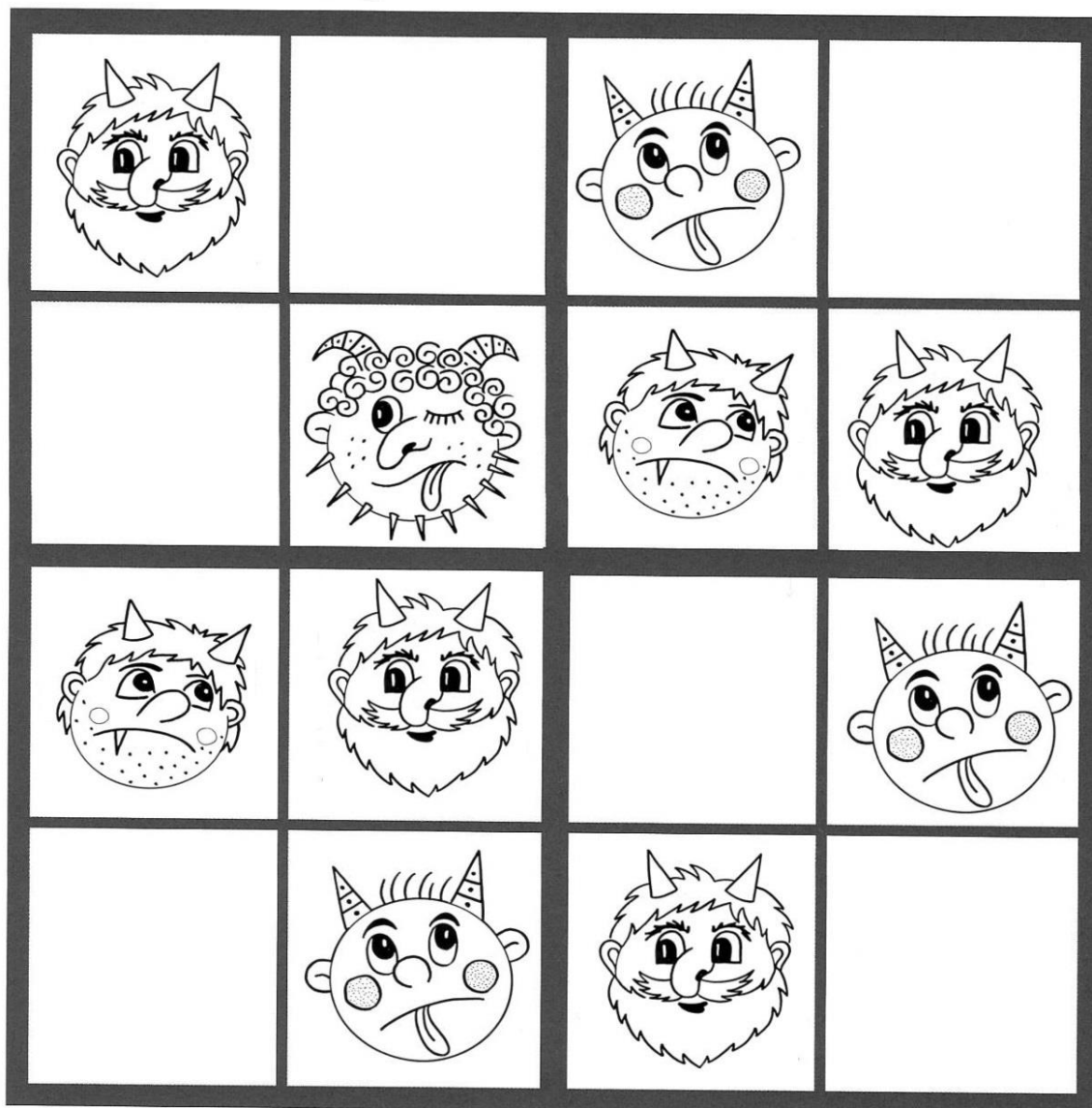

Grafomotorika - Co chybí Mikulášovi?

Čertí sudoku

Vystřihni čerty pod čarou a umísti je do tabulky tak, aby se neopakovali svisle, vodorovně ani ve čtvercích. Poté přilep.

Čertovské stíny

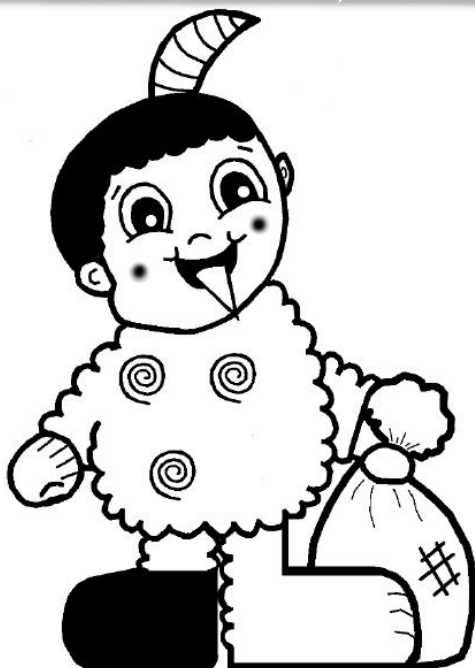
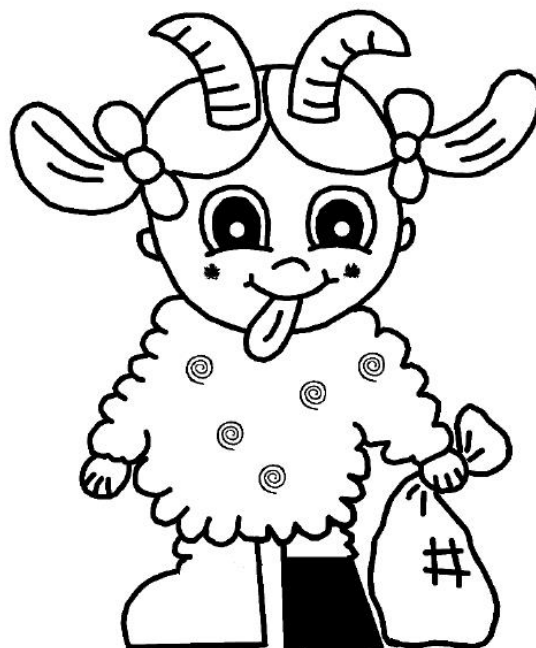
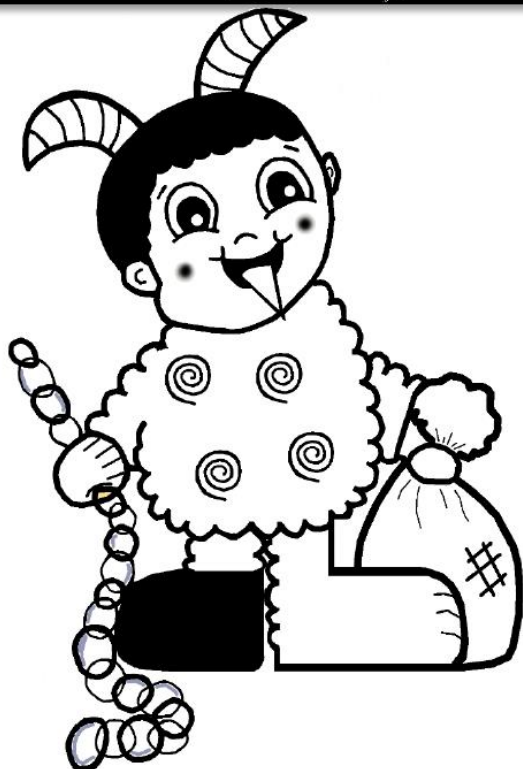

Už si někdy viděl/a stín čertíka nebo čertice? Podívej se vždy na prvního čertíka nebo čertici a zkus mu (ji) nalézt správný stín. Správný stín zakroužkuj a čertíky si vybarvi.

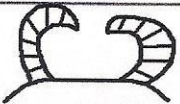
Najdi 6 rozdílů

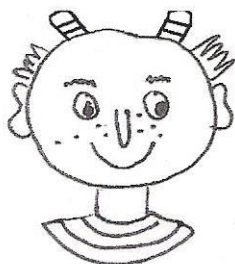
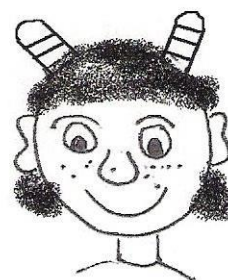
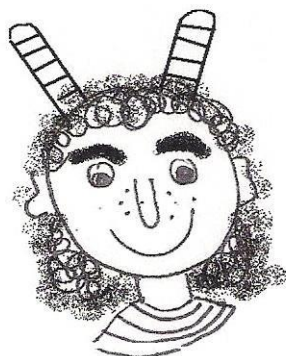
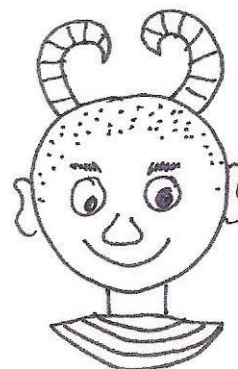
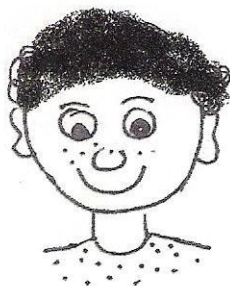
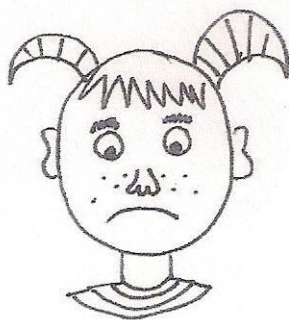

Podívej se na čertíky a dokresli 6 věcí, které jim chybí. Obrázky si vybarvi.

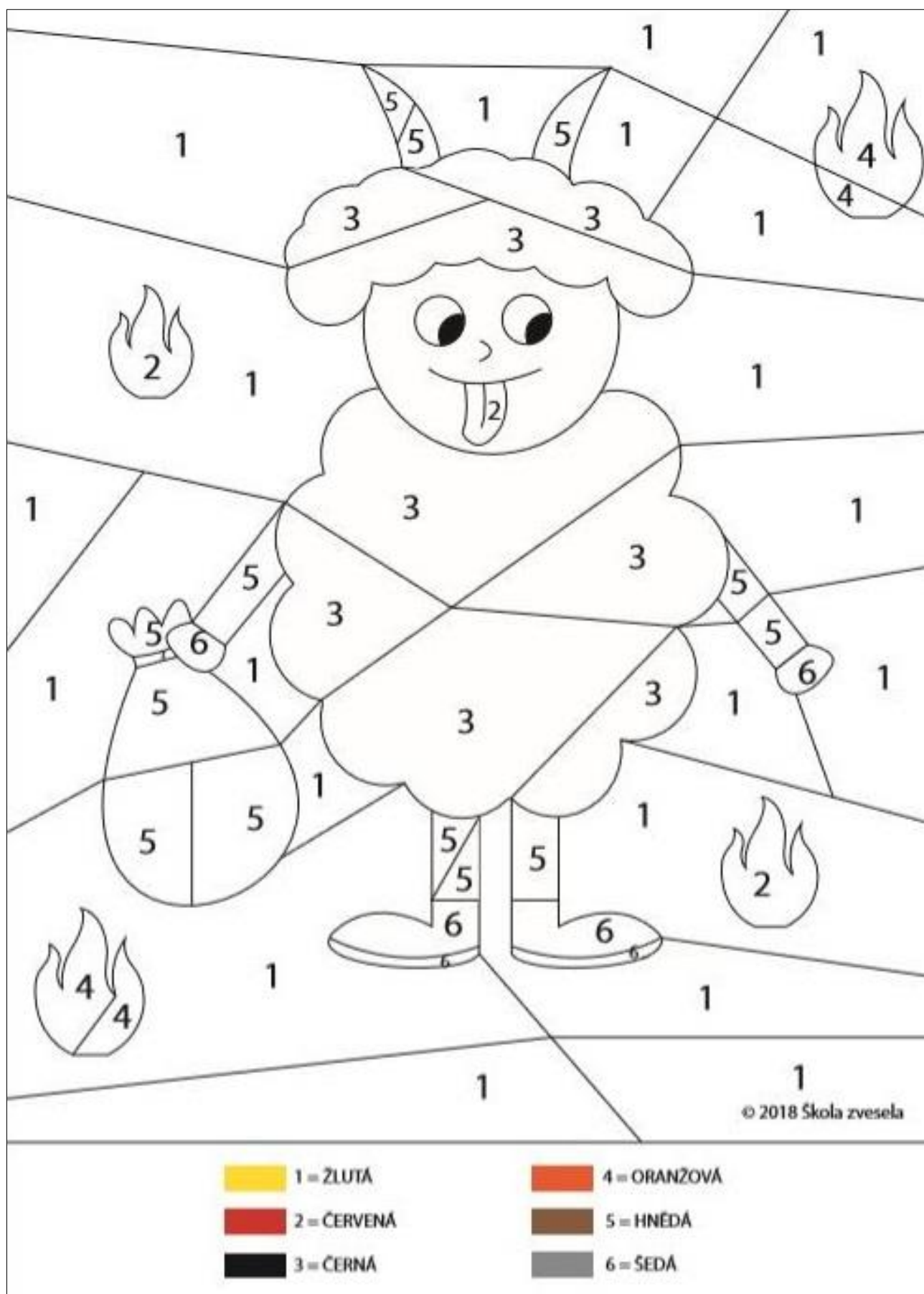
Čerti v pekle

Spočítej a zapiš do tabulky (číslly či puntíky) kolik čertů má rovné rohy, kolik zakroucené, kolik čertů se usmívá a kolik se jich mračí, kolik čertů má pruhované a kolik tečkované triko. Nakonec najdi bezrohé čerty a dokresli jim rohy.

Vybarvování podle čísel

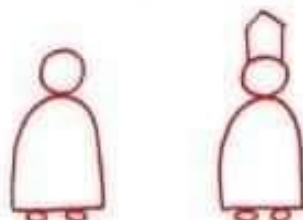

MIKULÁŠ (veršovaná kresbička)

1, DLOUHÉ TĚLO A DVĚ NOHY,
KAŽDÝ ROK K NÁM, DĚTI, CHODÍ.

2, HLAVA, HLAVA, HLAVIČKA,
NA NÍ ZNÁMÁ ČEPIČKA.

3, OČI, UŠI, NOS,
VELKÝ PLNOVOUS.

4, DLOUHÉ RUCE, RUKAVIČKY-
NEMUSÍŠ SE BÁT, MALÍČKÝ.

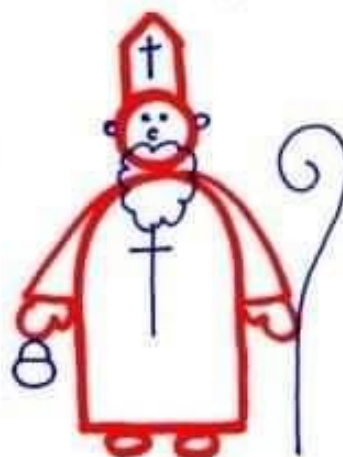
5, V JEDNÉ RUCE - TO MY VÍME-
NOSÍVA SVOU BERUČKU,

6, A V TÉ DRUHÉ, MILÉ DĚTI,
KOŠÍK PLNÝ DÁREČKŮ.

7, JEDEN KŘÍŽEK NA ČEPIČKU,
JEDEN NA JEHO KABÁTEK,
PODÍVEJ SE, MILÝ/A! JMÉNO
KDOPAK STOJÍ U VRÁTEK?

Pohádka

ČERT A KÁČA

Martina Drijverová

V jedné vsi žila děvečka jménem Káča. Ta Káča by se byla tuze ráda vda-la. Proč ne, byla hezká, měla chalupu, krávu i kozu, pár zlatek a plátno v truhličce. A přece o ni žádný chlapec nestál! Ona totiž Káča byla hrozně hubatá. Každému řekla, co si o něm myslí, a pěkně bez obalu, dobrého slova pro žádného neměla. To se ví, že ji za to lidé nechválili. Káča se moh-la zaklínat, že už si příště dá pozor – zas jí nějaká jedovatost z úst vylétla. A tak se jí radši všichni vyhýbali.

Při muzice v hospodě ji chasníci nechávali sedět – a přece byla Káča ně-jaká tanečnice. Jenže kdo by chtěl stále nějaké úštěpky poslouchat! Dudy líbezně hrají, děvčata se točí v kole a po Káče s úsměvem pokukují: sedí a sedí, dobře jí, hubatici, tak! Když se to stalo třikrát po sobě, povzdychlo si děvče: „Třeba s čertem bych tancovala!“

A jen na to pomyslela, otevřely se dveře hospody, vešel pán v myslivec-kém oděvu. Tuze pěkný panáček to byl! Sedl si vedle Káči, dal si nalít na kuráž, pak vyzval děvče k tanci. Teď jí ale holky záviděly – myslivec, to je nějaký pán a podívejte, jenom s Káčou tancuje, s žádnou jinou. A jak se na ni zálibně dívá!

Káča se cítí jako v nebi. Aby pána nepopudila, radši mlčí, jen se usmívá, oči klopí.

Když bylo po muzice, provází myslivec dívku k chalupě.

„Jakpak se ti se mnou tancovalo?“

„I dobře, tuze dobře. Kdyby to tak pokaždé bylo!“ povídá Káča.

„Mohlo by být. Až do smrti bys se mnou mohla tancovat. Půjdeš-li k nám.“

„A kdepak přebýváte?“

„Chyt' se mě kolem krku, donesu tě tam – jistě máš nohy po tanci znavené.“

Káča se chytla pána kolem krku. Ale v tu chvíli se proměnil myslivec v čerta – a už nese děvče k peklu. Letěli dlouho povětřím, pak ten černý zabušil na železnou bránu: „Hej, hola, otevřete, duši nesu!“

Otevřeli pekelníci, čert myslí, že Káču na zem složí. Ale ona se drží jako klíště, ne a ne se pustit: čert – nečert, konečně ženicha lapila! Nese ji tedy černý před samého vládce: „Pomoz, pane, ta děvečka mě za krk drží, až se dusím, pustit mě nechce!“

„V tom ti nepomohu,“ povídá pán pekel. „K té panence já moci nemám, ona má duši čistou, třeba byla hubatá, v pekle nemá co dělat. Musíš ji zase na zem vrátit!“

To se čertovi špatně do světa letělo. A Káča se směje: „Tak nebo tak, panáčku, já už tě do smrti nepustím!“ Tu vidí čert na louce ovčáka. Proměnil se honem znova v myslivce a prosí: „Podívej, hochu, tady tu ženskou nesu do vsi, na nohy nemůže. Ale jsem už celý utrmáčený, vezmeš-li ji na hřbet místo mě, dám ti dukát!“

Na to ovčák slyšel – a Káča taky tak, místo černého chytla se bílého huňatého kožichu, co měl ovčák na sobě. Nese ji hoch, nese a v Káče zas hubatost procítla, už ovčákovi spílá, že jde pomalu, že ji tuze natřásá... Až se mládenec rozzlobil, opatrně vysvlékl ruce z rukávů a bác! Hodil Káču i s kožichem do rybníka. Ještě že tam bylo mělko, že se děvče neutopilo. Takhle jde domů celá mokrá a naříká: „Že jsem pusu nedržela!“

A ovčák? A myslivec? V hospodě si připíjejí a svorně přikyvují: „Hubatá žena horší než čert!“

(časopis Pastelka)

Omalovánky

Maska čerta

Vymaluj a vystříhni.

Veselé Mikulášske dni

Popod okná **chodí v noci**,
deťúrencom **dary nosí**.
Dobrým pridá **cukríky**,
čertíkom zas **uhlíky**.

Kto je to?

Mária Nováková

POSTUP:

1. Postavičky pozorne vystrihni z LÍCOVEJ STRANY po celom ich obvode.
2. Na označenú časť nanies lepidlo a spoj s opačným koncom vystrihovačky.

Hotové postavičky môžeš postaviť na svoj stolík, okennú parapetu, alebo po prevlečení nitky zavesiť na vetvičku vo váze, vianočný stromček alebo aj do okna.